

# Strajki w Małopolsce 1981-1982

<https://odgrudniadogrudnia.ipn.gov.pl/gg/form/r73801753,Zaklady-Mechaniczne-Ponar-Tarnow-w-Tarnowie.html>  
18.05.2024, 22:51

## ZAKŁADY MECHANICZNE „PONAR-TARNÓW” W TARNOWIE

### Tarnów woj. tarnowskie

#### Data

13 V 1982 r.

#### Liczebność strajkujących

liczba nieznana

#### Opis przebiegu strajku

13 V 1982 r. między godz. 12.00 a 12.15 pracownicy ZM „Ponar-Tarnów” przerwali pracę. W wyniku represji za udział w piętnastominutowym strajku zwolniono dyscyplinarnie 139 osób. Wobec 26 decyzję o zwolnieniu wycofano, wobec 41 wypowiedzenie cofnięto, jednak obniżono im zaszeregowanie płacowe o jedną grupę na okres roku, ponadto 16 osób przyjęto do pracy z wszelkimi konsekwencjami wynikającymi z dyscyplinarnego zwolnienia z pracy. Osoby te zobowiązano do wyrównania przerwy w pracy z posiadanego urlopu wypoczynkowego lub urlopu bezpłatnego względnie odpracowania czasu strajku. W wypadku 56 osób utrzymano decyzję o zwolnieniu dyscyplinarnym. Na Wydziale Z-32 (Zakład PZ-3) w przeddzień przewidywanego strajku kierownik zakładu Roman Stach na odprawie mistrzów przedstawił rządową informację o konsekwencjach zorganizowania i uczestniczenia w strajku w zakładzie zmilitaryzowanym w okresie stanu wojennego. Mistrzowie przekazali to pracownikom. 13 maja z polecenia kierownika Wydziału Z-32 Stanisława Rodzika mistrzowie uważnie monitorowali pracę podwładnych. S. Rodzik obserwował główny wyłącznik prądu i syrenę alarmową. Mimo to o godz. 12.00 zaczęto wyłączać maszyny. Na ok. 70 urządzeń używanych przez pracowników pierwszej zmiany nie przerwały pracy jedynie 3 tokarki i 1 szlifierka. Interwencja mistrzów nie przyniosła rezultatu. Także kierownik bezskutecznie obchodził stanowiska, nawołując do podjęcia pracy. Robotnicy pozorowali jej wykonywanie, palili papierosy, pili wodę mineralną, liczyli i układali wykonane przedmioty. Ślusarze usiedli wokół stołu ślusarskiego i palili

papierosy. O godz. 12.15 wszystkie maszyny uruchomiono, kontynuując normalną produkcję. Druga zmiana również pracowała normalnie. 14 maja ok. godz. 14.45 pracowników uczestniczących w strajku wezwano na Wydział Z-32 i wręczono im obiegówki. Zwolniono 66 osób, z których tylko 30 przyjęto ponownie do pracy. Postępowanie prokuratorskie, wszczęte przez Wojskową Prokuraturę Rejonową w Krakowie, 8 VI 1982 r. umorzono ze względu na brak ustawowych znamion czynu zabronionego. Strajk uznano za spontaniczne wystąpienie załogi bez organizatorów czy przywódców.

autor hasła: dr Ryszard Ziobroń

## Opis zakładu pracy

Zakłady Mechaniczne „Poniat-Tarnów” wywodzą się z warsztatów naprawczych taboru kolejowego uruchomionych w Tarnowie w 1917 r. Po 1918 r. warsztaty kolejowe weszły w skład PKP. Zakład systematycznie rozbudowywano, zwiększając zatrudnienie i poszerzając zakres wykonywanych prac remontowych. Przed wybuchem wojny był on drugim co do wielkości przedsiębiorstwem przemysłowym w Tarnowie (po Państwowej Fabryce Związków Azotowych). Podczas okupacji Niemcy rozbudowali zakład, zatrudniając 4,5 tysiąca osób, jednak z chwilą zbliżania się frontu wyposażenie wywieziono w głąb Rzeszy, dokonując przy tym zniszczeń mających utrudnić ponowne podjęcie działalności. Pomimo to dzięki zaangażowaniu pracowników stopniowo prowadzono prace remontowe. W 1946 r. Zakłady Naprawcze Parowozów i Wagonów nr 4 w Tarnowie zatrudniały 1,7 tysiąca osób, przy czym liczba ta stale rosła. Napięcie międzynarodowe związane z rozpoczętą w 1950 r. wojną koreańską przyczyniło się do uruchomienia w Tarnowie produkcji na cele wojskowe. Rok później ZNPiW nr 4 przemianowano na Zakłady Mechaniczne „Tarnów”. Pierwszym licencyjnym wyrobem była armata przeciwlotnicza wzór 1939 (61-K), kaliber 37 milimetrów. Wkrótce uruchomiono produkcję działek lotniczych N-37D, kaliber 37 milimetrów, montowanych w samolotach myśliwskich. W latach 1956-1957 podjęto produkcję tokarek, a z czasem obrabiarek bardziej skomplikowanych. Produkcja obrabiarek do metalu stała się drugą po produkcji obronnej specjalnością tarnowskich zakładów, przy czym produkcja cywilna zwiększała się w okresach mniejszego napięcia międzynarodowego. Po 1960 r. ponownie ograniczono udział produkcji wojskowej, skupiając się na obrabiarkach oraz urządzeniach chłodniczych. Od końca lat 60. przedsiębiorstwo działało jako Zakłady Mechaniczne „Poniat-Tarnów”. Zakupiono wówczas licencje na nowy typ uzbrojenia i sprzętu wojskowego. W 1971 r. z zakładów wydzielono Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Sprzętu Mechanicznego. Pod koniec lat 70. uruchomiono licencyjną produkcję wielokalibrowego karabinu maszynowego NSW (Utios), kaliber 12,7 milimetra. Produkowano również uzbrojenie innego typu, zarówno licencyjne, jak i konstrukcji polskiej. Począwszy od lat 80., uruchamiano produkcję nowych wyrobów, będących wyłącznie efektem polskiej myśli technicznej lub krajową modernizacją wyrobów licencyjnych. W latach 1986 i 1987 zaczęto produkować przeciwlotnicze zestawy artyleryjsko-rakietowe w wersji morskiej i lądowej: ZU-23-2MR „Wróbel” i ZUR-23-2S „Jod”. W związku z zakończeniem zimnej wojny oraz redukcją WP ponownie skupiono się na produkcji cywilnej, produkcję uzbrojenia kontynuując na niewielką skalę i modernizując ją, a po wejściu Polski do NATO w 1999 r.

rozpoczęto prace nad dostosowaniem wcześniej produkowanego uzbrojenia do innego rodzaju amunicji. Na początku XXI w. zakład specjalizował się w produkcji broni maszynowej, karabinów wyborowych 12,7 milimetra, armat małokalibrowych 23 milimetry oraz przeciwlotniczych zestawów artyleryjsko-rakietowych i granatników. W 2002 r. powstała Grupa Kapitałowa „Bumar”, w której skład weszły zakłady tarnowskie. W 2010 r. dostarczały one elementy do polskiego lekkiego czołgu typu Anders. 2 VII 2012 r. z Zakładami Mechanicznymi „Tarnów” SA został połączony Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Sprzętu Mechanicznego Sp. z o.o. w Tarnowie.

autor hasła: dr Ryszard Ziobroń

## Adresy zakładu pracy

Tarnów, ul. J. Kochanowskiego 30.

## Informacja z rocznika statystycznego

Wyciąg z Rocznika Statystycznego Województwa Tarnowskiego 1981.

Wojewódzki Urząd Statystyczny w Tarnowie, ss. 37-38.

Ważniejsze dane o miastach i gminach

TABL. 7 ZATRUDNIENIE<sup>a)</sup> W GOSPODARCE USPOŁECZNIONEJ

Stan w dniu 31 XII

MIASTA GMINY	Ogółem		W tym kobiety		Z ogółu przypada na			
	1975	1980	1975	1980	sferę produkcji materialnej		sferę poza produkcją materialną	
	1975	1980	1975	1980	1975	1980	1975	1980
<b>WOJEWÓDZTWO</b>	<b>147293</b>	<b>157117</b>	<b>56623</b>	<b>65747</b>	<b>123477</b>	<b>127592</b>	<b>23816</b>	<b>29525</b>
<b>MIASTA</b>								
<b>RAZEM</b>	<b>111101</b>	<b>119319</b>	<b>40974</b>	<b>48539</b>	<b>95969</b>	<b>99596</b>	<b>15132</b>	<b>19723</b>
<b>Tarnów</b>	<b>63232</b>	<b>65902</b>	<b>23221</b>	<b>26746</b>	<b>54894</b>	<b>54828</b>	<b>8338</b>	<b>11074</b>
Bochnia	11868	11691	3762	4432	10214	9633	1654	2058
Brzesko	7598	8580	3352	3831	6237	7137	1361	1443
Dąbrowa Tarnowska	3701	3721	1677	1979	2706	2506	995	1215
Dębica	21911	25985	7646	9800	19846	23106	2065	2879
Pilzno	726	797	359	412	589	585	137	212
Radomyśl Wielki	479	419	189	219	359	275	120	144
Tuchów	1075	1412	525	726	793	904	282	508
Żabno	511	812	243	394	331	622	180	190
<b>WIEŚ</b>								
<b>RAZEM</b>	<b>36192</b>	<b>37798</b>	<b>15649</b>	<b>17208</b>	<b>27508</b>	<b>27996</b>	<b>8684</b>	<b>9802</b>
Bochnia	904	936	375	425	753	614	181	322
Bolesław	196	251	97	133	118	147	78	104
Borzęcin	552	579	278	247	359	413	163	166
Brzesko	727	771	292	443	501	458	226	313

Brzostek	1216	1347	578	619	981	1046	235	301
Ciężkowice	921	908	465	497	692	649	229	259
Czarna	1088	1165	519	602	915	952	173	213
Czchów	1151	1058	550	565	676	681	475	377
Dąbrowa Tarnowska	288	413	140	112	107	310	181	103
Dębica	3579	3149	1303	1279	3207	2712	372	437
Dębno	953	987	518	569	668	667	285	320
Gnojnik	363	335	170	181	179	195	184	140
Gręboszów	290	308	137	151	210	218	80	90
Gromnik	578	512	241	267	443	314	135	198
Jodłowa	286	329	170	184	152	178	134	151
Lisia Góra	540	551	231	272	375	363	165	188
Łapanów	487	640	246	354	250	402	237	238
Nowy Wiśnicz - Lipnica	1409	2162	462	605	993	1521	416	641
Olesno	649	791	209	298	464	563	185	228
Pilzno	590	729	223	224	427	577	163	152
Pleśna	549	596	259	320	365	388	184	208
Radogoszcz	465	416	199	216	341	250	124	166
Radłów	757	772	367	386	549	532	208	240
Radomyśl Wielki	411	461	136	161	286	338	125	123
Ryglice	529	576	262	338	347	354	182	222
Rzepiennik Strzyżewski	239	389	140	198	113	235	126	154
Rzezawa	503	519	259	303	288	300	215	219
Skrzyszów	408	690	213	332	229	490	179	200
Szczucin	2645	2667	1099	1189	2177	2204	468	463
Szczurowa	1064	1016	389	452	824	754	240	262
Szerzyny	577	639	238	293	441	451	136	188
Tarnów	2170	1978	1063	820	1917	1664	253	314
Tuchów	490	558	253	274	278	347	212	211
Wadowice Górne	287	416	138	194	152	248	135	168
Wierzchosławice	1431	1236	515	490	1260	1041	171	195
Wietrzychowice	393	398	154	191	240	227	153	171
Wojnicz	896	939	410	488	593	610	303	329
Zakliczyn	972	1066	443	541	669	709	303	357
Żabno	3001	2635	1043	1017	2691	2399	310	236
Żegocina	1111	1049	583	601	925	824	186	225
Żyraków	527	861	282	377	353	651	174	210

a/ Pracownicy pełnozatrudnieni / łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo / oraz niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy.

Powiązanie

Zdjęcia zakładu



ZM „Ponar-Tarnów” w Tarnowie, stan obecny: 2021 r.,  
fot. Zakłady Mechaniczne Tarnów SA.

Lokalizacja

